

Калдыбаев С.К., Эркинбаев А.А.

БИЛИМ БЕРҮҮ САПАТЫНЫН МҮНӨЗДӨМӨЛӨРҮ

Калдыбаев С.К., Эркинбаев А.А.

ХАРАКТЕРИСТИКИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Билим берүүнүн эң маанилүү максаттарынын бири болуп, билим берүүнүн сапатын жогорулатуу болуп эсептелет. Сапат терминине көз салсак - сапат бул нерсенин эң мыкты даражасына жеткен учуру же чагы болуп эсептелет, [1]. Билим берүү системасындагы сапат - билим берген мекемелердин берген билиминин максатына жетүүсү же билим алган окуучунун алган билими менен максатына жетүүсү болуп саналат. Билим берген мекемени сатуучу, билим алган окуучуну кардар катары көз салсак; мекеменин чыгарган продукциясы көп өтсө анда анын сапаты жогору болуп эсептелет. Жогорку окуу жайынын мисалына токтолсок; эгерде бир факультетте окуган студенттердин көбү университетти бүтүргөндөн кийин ишке орношо алышса, анда окуу жайы максатына жеткен болуп саналат. Ушул сыяктуу эле, тескерисинче, бүтүрүүчүлөрдүн көбү иш менен камсыз боло албаса, анда университет максатына жетпей сапатсыз продукция чыгарып, сапатсыз билим берген болуп эсептелет.

Билим берүү социалдык турмушубуздун эң маанилүү тармагы болуп саналат. Ал коомубуздун интеллектуалдык руханий дүйнөсүнүн жана маданиятынын өсүүсүнө өбөлгө болот. Бир өлкөнүн билим берүү системасына карап, анын сапатын аныктасак болот, [2]. Билим берүүнүн сапаттуу болуусу үчүн окутулган билимдин сапаттуу болуусу тийиш. Ошондой эле билимдин сапатын билимди берген окутуучу-мугалимдердин сапатынан аныктасак болот.

Адабиятта билим берүүнүн сапатынын бир нече-леген көрсөткүчтөрү иликтенген, [3]. Бирок, биздин оюбузча негиздүүлөрү болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- Профессордук-окутуучулардын курамы жана мугалимдердин сапаты;
- Билим берүү мекемесинин материалдык-техникалык базасынын абалы;
- Окутуучулардын ийгиликке болгон умтулуусу (мотивация);
- Окутуу программасынын сапаты;
- Шарттардын түзүлүшү;
- Окуучулардын билим сапаты;
- Мекеме администрациясынын инновациялык жаңылыктарга болгон көз карашы;
- Билим берүү мекемесинин жетекчилеринин жаңылыктарды билим берүү системасына киргизүүсү;
- Бүтүрүүчүлөрдүн койгон талабы;
- Бүтүрүүчүлөрдүн эмгек рыногунда тең тайлашып ишке орношуусу, кызматтык жөндөмүнө ээ болуусу;
- Бүтүрүүчүлөрдүн ийгиликтерге жетишкендиктери.

Жогоруда айтылган көрсөткүчтөрдөн макалабызда үчөөнө токтолобуз. а) Билим берүү системасында эң маанилүү фигура - бул мугалим.

б) Кийинки фигура окуучу болуп саналат.

в) Сапаттуу билим берүү үчүн шарттар түзүлүшү абзел.

Билим сапатынын жогорулашы же төмөндөшүндө мугалим факторунун ролу чоң, [4].

Азыркы шартка ылайык, мугалим:

- Ар дайым билимин өркүндөтүп туруусу керек;
- Талыкпастан изденүүнүн үстүндө чыгармачылык менен иштөөсү керек;
- Жакшы психолог-педагог болуусу керек;
- Байкоо-анализ, диагностика жүргүзүүнү билүүсү керек;
- Окуучу кандай болсо, ошондой кабыл алып жакын мамиледе болуусу керек;
- Ата-эне менен тыгыз байланышта болуусу керек;

Жогоруда айтылган маселелерди аткаруу үчүн мугалимге билим берүү мекемеси шарт түзүп берүүсү керек. Мындай шарттар катары:

- Материалдык-техникалык базаны кеңейтүү жана жаңылоону,
- Мугалимди мотивациялоону,
- Мугалимге коомдо социалдык статусун белгилөөнү,
- Материалдык жактан камсыз кылууну жана башкаларды байкоого болот.

Мугалимдик адистиктин аброюн көтөргөн учурда гана анын кесипке болгон кызыгуусу артат. Учурда мугалимдик кесибинде эмгектенгендердин көбү пенсия курагында же пенсия курагына жакындап калгандар болуп эсептелет. Алардын инновациялык жаңылыктарды кабыл алууда кыйналып кана турганы закон ченемдүү нерсе. Бул да билим берүү сапатынын жогорулашына тоскоол болууда.

Билим сапатынын жогорулашын окуучуга негиздеп аныктоого да болот, [5]. Эгерде окуучу;

- Башталгыч жана орто мектепте алган билими бекем болсо;
- Компьютерди колдоно билсе;
- Жок дегенде бир чет тил билсе;
- Окууга кызыгуусу болсо;
- Руханий жактан өнүккөн болсо;
- Интеллектуалдык жактан жетишкендиктери болсо;
- Өз алдынча ой жүгүртө алса;
- Берилген жумушту аткарганга эрктүү болсо;
- Дисциплиналык тарбия көрсө;
- Келечек тууралуу ойлору болсо (карьера пландоо);
- Аракетчил болсо;

анда окуучу сапаттуу билим алган десек болот. Алган билими менен максатына жетип, өзү каалаган жерден жумуш орду менен камсыз боло алат.

Учурда сапат түшүнүгү нерсенин сапаты эмес, башкаруунун сапаты катары көп жерде колдонула баштады,[6]. Учурда сапаттуу башкаруу болсо бүт максаттарга жетүү мүмкүнчүлүгү пайда болду. Сапат термини стратегиялык эң маанилүү маңызга ээ болду. Өлкөбүздө билим берүү мекемелеринде билим берген кадрлар сапатын жогорулатса, мекемелер сапаттуу билим берген жайларга айланып, сапаттуу кадрлар даярдалып, мамлекетибиз өнүгө бермекчи.

Адабияттар

1. Мирошниченко Л.П. Проблемы гарантии качества образования и мировой опыт их решения.- Бишкек.:2005, с,9-19.
2. Ильенкова С.Д. Показатели качества образования. http://dis.finansy.ru/a/post_1283316322.html
3. Поташник М.М. Управление качеством образования.- Москва.,2000.
4. Zaim S. Eğitimde toplam kalite yönetimi.- İstanbul. İ.Ü İşletme fakültesi dergisi,C:28, S:2/kasım 1999,s: 9-35
5. Шишов С.Е., Кальней В.А. Школа: мониторинг качества образования.-Москва.: 2000
6. Gençyılmaz G. Eğitimde toplam kalite yönetimi. <http://www.istanbul.edu.tr/isletme/dergi/kasim99/etopkalyo/htm1>